

Nastudujte si základní informace o kritice. Pokud něčemu nerozumíte, připravte si dotazy ke konzultaci.

Kritika je oblastí literární a publicistické diskuse, která vzniká prostřednictvím

- ⌚ **recenzí, kritických recenzí, odborných recenzí, glos, sloupů a někdy i fejetonů.**

Cílem kritiky je

- ⌚ prezentovat (představit) umělecké (literární, výtvarné, divadelní, filmové či jiné) dílo,
- ⌚ analyzovat jej (rozebrat na určité prvky – herecké výkony, režie, výprava, děj např. u filmu – a podrobně je popsat)
- ⌚ interpretovat
- ⌚ hodnotit,
- ⌚ zařazovat do kategorií,
- ⌚ dávat do souvislostí s jinými díly či kontextem (např. kontext dobový, kontext dalších děl jednoho autora, kontext autorského vývoje)
- ⌚ vyzdvihnout klady díla
- ⌚ upozornit autora na chyby, kterých si nevšiml, ukázat nedostatky (diplomatické je nejprve něco pochválit, pak upozornit na chybu.)

V tomto smyslu je kritika také:

- uměním rozlišovat a posuzovat
- hledáním chyb
- oponenturou

Kritika využívá hojně těchto postupů:

- analýza a hodnocení
- srovnání, porovnávání – např. děl jednoho autora

Výrazové prostředky, které v sloupku najdete: dohleďte si jejich význam a naučte se je definovat:

- ironie
- satira
- sarkasmus
- parodie
- metafora
- aliterace
- hyperbola
- eufemismus
- dysfemismus

Ideálem je kritika nestranná, věcná, aby kritik posuzoval vycházeje „z věci samé“ . To vyžaduje, aby se kritik s kritizovanou věcí do hloubky seznámil, aby ji dokázal porovnat s jinými a dokázal přiměřeně rozlišit její dobré a špatné, slabé a silné stránky.

Jako autor jakéhokoli díla jste v tématu ponořeni tak, že od něj nedokážete mít odstup, nedokážete být objektivní. A je velmi snadné udělat nějakou chybu, ke které zůstanete slepí, a pak přijde kritik, a v jinak skvostném díle tuto chybu spatří na první pohled, protože kýžený odstup má.

Zdravě sebekritické myšlení by se zde mělo projevit tím, že s touto autorskou slepotou počítáte a že proto text dáte tzv. RECENZENTOVI. V odborném tisku je to dokonce podmínka publikování, tzv. kladný recenzní posudek, který píše kapacita v daném oboru, odborník na problematiku, které odborný text týká. Je to podobné jako oponentský posudek k diplomovým pracím.

Nastudujte si následující výklad o žánrech, glose a sloupku:

Kritické publicistické a literární žánry

Žánr (z fran. genre – druh) je rozdělení konkrétních forem umění podle kritérií relevantních dané formě (např. filmový žánr, fotografický žánr, hudební žánr nebo literární žánr).

znaky definující žánr:

- ⌚ **kompoziční (formální)**: délka, struktura, publicistický styl, umělecké postupy
- ⌚ **tematické** (vycházející z účelu)
- ⌚ forma je součástí sdělení, už dle formy recipient od díla očekává konkrétní náplň (Od sloupku nebude očekávat odborný rozbor, od odborné recenze neočekává lehké, humorné čtení k sobotní kávě.)

Glosa

- poznámka na okraj
- publicistický, nikoli zpravodajský žánr, který se zformoval na základe obliby lidí komentovat vzniklou situaci.
- v tisku má místo na okraji názorových stran vzhledem k jejímu subjektivnímu ražení
- v online publicistice je často delší, ale pozor: dost často jde spíše o komentář, i když jej autor pojmenuje jako glosu (významový posun)
- **glosovat**, což znamená komentovat něco, a **glosátor** – autor stručných poznámek.
- Glosa komentuje, je reflexivní, nepředkládá řešení problému, jen na něj chce upozornit a tak otevřít pole další debatě.
-

Téma glosy

- Jediná otázka či problém, konkrétní citace, něco, k čemu má glosátor tendenci a potřebu se vyjádřit.
- Jde o úzké téma nebo jen výsek tématu
- Vyzdvížení nepochopitelných nebo negativních aspektů problému.
- Autor komentuje, často ironicky, nějakou situaci.

Rozsah

- patří k nejkratším publicistickým textům
- **2-5 vět (do 800 znaků)**

Kde hledat glosy?

Týdeník *Týden*: Rubrika Zrní

Týdeník *Reflex*: Rubrika Never more a další

Sloupek

Sloupek je krátký novinový žánr postavený na vtipném námětu. V žurnalistice je sloupek publicistický útvar používaný v novinách a časopisech. Sloupek stojí na vtipném námětu, konkrétní podnět zevšeobecňuje, často ironizuje. Na rozdíl od fejetonu je sloupek stručnější, obvykle nepřesahuje jeden sloupek novinové sazby. Většinou končí pointou. V anglosaské literatuře má sloupek (column) podobný námět, ale je blíže našemu fejetonu, především svým rozsahem.

Rozsah

cca 1500-3000 znaků

Cíl: zobecnit, ironizovat téma.

Styl: Lehký, hovorový

Kde najít sloupek?

Sloupky Tomáše Hanáka

<http://www.lidovky.cz/sloupky-tomase-hanaka-0u7-/ln-bydleni.asp?o=0&klic=110012>

Sloupky Ivana Klímy

<http://www.xantypa.cz/nazory/sloupek-ivana-klimy>